

Međunarodni dan pismenosti

Međunarodni dan pismenosti UNESCO-ova je inicijativa, čiji je cilj svake godine podsjetiti međunarodnu zajednicu na status pismenosti i obrazovanja odraslih na globalnoj razini. Ideja o obilježavanju Međunarodnog dana pismenosti pojavila se u rujnu 1965. godine u Teheranu, na Svjetskoj konferenciji ministara obrazovanja, o temi iskorjenjivanja nepismenosti. Na konferenciji je predstavljena inicijativa za proglašavanjem jednog dana u godini Međunarodnim danom pismenosti, kako bi se na taj dan slavilo, ali i upozoravalo na važnost pismenosti na međunarodnoj razini. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (odnosno Agencija za obrazovanje odraslih u prethodnom razdoblju), već osmu godinu za redom sudjeluje u ovoj inicijativi, prepoznajući njenu važnost na globalnoj razini, ali i izrazitu relevantnost za prilike u Republici Hrvatskoj.

Od pokretanje obilježavanja Međunarodnog dana pismenosti, šezdesetih godina prošlog stoljeća, pa do danas, shvaćanje pojma pismenosti kontinuirano se razvijalo i mijenjalo kako su se mijenjale i društvene, političke, znanstvene, tehničke i druge okolnosti. Osnovno shvaćanje pismenosti prije svega podrazumijeva kompetencije u području čitanja i pisanja, a ponekad i računanja. Iako se precizna definicija pismenosti razlikuje od zemlje do zemlje danas ona obuhvaća mnoge više, te vrlo često uz vještine pisanja, čitanja i računanja uključuje i osposobljenost za čitanje s razumijevanjem, vještine komuniciranja, znanja stranih jezika i korištenja suvremenih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, osposobljenost za rješavanje problema, vještine i spremnosti za timski rad, prihvaćanje drugih i drugačijih te osposobljenost za trajno učenje. Također prevladava shvaćanje da pismenost nema jednu, već više dimenzija (npr. čitalačka, dokumentacijska i numerička pismenost), koje ne moraju biti jednako razvijene. Isto tako, osim opće pismenosti, govorimo i o raznim drugim vrstama pismenosti (informatička, matematička, znanstvena, metodološka, ekološka itd.).

Pojam pismenosti u razvijenim državama Europe sve se češće veže uz pojam ključnih kompetencija. Ovdje se radi o temeljnim znanjima i vještinama koje su prepoznate kao preduvjet cjeloživotnom učenju, kompetencijama koje je potrebno steći tokom inicijalnog obrazovanja za uspješno učenje tokom ostatka života. Ako pismenost shvatimo kao nešto što je neophodno za bilo kakvo daljnje napredovanje u nekom društvu, tada izazovi globalizacije, sve brže promjene u društvu i gospodarstvu te pojava novih tehnologija ukazuje da puka vještina čitanja i pisanja nije dovoljna.

UNESCO, organizacija koja je pokrenula ovu inicijativu, ističe kako je pismenost temeljno ljudsko pravo kao i temelj za cjeloživotno učenje. Pismenost je apsolutno nužan preduvjet društvenog i osobnog razvoja te se potencijal pismenosti za transformaciju života ljudi ne može precijeniti. Za pojedince, obitelji i društva ona je instrument osnaživanja koji pozitivno utječe na zdravlje, prihode i odnose sa svijetom. Pismenost u svim svojim dimenzijama donosi korist pojedincu i društvima, utječe na rast samopouzdanja, osnažuje za individualnu i kolektivnu akciju, oslobađa kreativnost i osposobljava za kritičku refleksiju stvarnosti. Također, političke i kulturne koristi te koristi u područjima poput obrazovanja, ekonomije, očuvanja zdravlja, reprodukcije i ravnopravnosti spolova jasno su vezane uz podizanje razine pismenosti. Pismeno društvo je dinamičko društvo, društvo gdje se aktivno razmjenjuju ideje i vode rasprave. Nepismenost je, s druge strane, prepreka boljem životu te čak može voditi porastu isključivosti i nasilja.

Podaci s posljednjeg popisa stanovništva u pokazuju da je danas u Republici Hrvatskoj manje od 1 % nepismenih osoba starijih od 10 godina. No, ovdje se većinom radi o vještinama čitanja i pisanja, te se pismenom smatrala svaka osoba koja može s razumijevanjem pročitati i napisati kratak, jednostavan sastavak o svome svakidašnjem životu, bez obzira na to na kojem jeziku ili pismu osoba čita odnosno piše. Jasno je da je za život u današnjim suvremenim društvima potrebno mnogo više, što se odražava i u širenju pojmova pismenosti na druga područja. Ako pogledamo kakva je situacija u pogledu informatičke pismenosti, podaci sa posljednjeg popisa stanovništva pokazuje da je u nekim dimenzijama ove pismenosti preko 40 % nepismenih građana Republike Hrvatske. Kad bi se mjerile neke druge dimenzije pismenosti, moguće je da bi rezultati bili još i porazniji.

Jasno je da sa ovakvom situacijom ne možemo biti zadovoljni te je upravo Međunarodni dan pismenosti prilika da se ukaže na ovaj problem. Potrebno je iskoristiti današnji dan kako bi se još jednom upozorilo na važnost pismenosti, kako osnovnih vještina pisanje i čitanja tako i svih drugih vrsta i dimenzija pismenosti. Potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se razina pismenosti, kako god se ona shvaća, u Republici Hrvatskoj povećala te kako bi ovaj temelj i preduvjet funkcioniranja i napredovanja u suvremenom društvu znanja uistinu obuhvaćao sve pojedince koji u tom društvu žive.